

Rapport

Opinieonderzoek over mate van verbondenheid met provincie

Opinieonderzoek naar de verbondenheid met provincie en de visie op de verschillen tussen Randstad en de rest van Nederland

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer**Datum**

februari 2023

Opdrachtgever

Binnenlands Bestuur

Auteurs

Asher van der Schelde
Onno Haagsma
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Meeste niet-Randstedelingen hebben het gevoel dat landelijke politiek hen niet begrijpt	4
2	Verbondenheid	7
2.1	Vooraf verbondenheid met land, daarna plaats, provincie en regio	7
2.2	Buiten Randstad sterkere verbinding met provincie	9
2.3	Sterke verbondenheid met regio in grensprovincies	10
2.4	Trots op regio: vooral in Drenthe, Friesland, Overijssel en Limburg	11
3	Verschillen tussen Randstad en provincie	13
3.1	Gevoelde 'kloven' in Nederland	13
3.2	Inwoners grensprovincies voelen zich slecht begrepen door politiek	14
4	Onderzoeksverantwoording	17

Meeste niet-Randstedelingen hebben het gevoel dat landelijke politiek hen niet begrijpt

Medio maart 2023 vinden de verkiezingen voor de Provinciale Staten plaats. In de aanloop naar deze verkiezingen voerde I&O Research in opdracht van Binnenlands Bestuur twee onderzoeken uit. De focus van deze onderzoeken zijn niet electoraal van aard, maar hebben betrekking op hoe Nederlanders het bestuur van en het leven in hun provincie ervaren.

In dit tweede rapport gaan we nader in op mate van verbondenheid met de provincie, alsmede de regio en woonplaats van Nederlanders. Ook analyseren we in welke mate Nederlanders een kloof ervaren tussen de Randstad en andere gebieden.

Een deel van de uitkomsten is vergeleken met eerder onderzoek uit 2017 in opdracht van [Tubantia](#) en met uitkomsten van een onderzoek uit 2019 in opdracht van de [NOS](#).

Belangrijkste uitkomsten

Ruim een derde van de Nederlanders (36%) voelt zich (zeer) sterk verbonden met zijn of haar provincie. Dit gevoel leeft vooral buiten de Randstad. Zeeuwen (68%), Drenten (67%), Limburgers (63%) en Groningers (60%) voelen dit het vaakst. In de Randstedelijke provincies speelt dit veel minder. Randstedelingen voelen zich vaker verbonden met Nederland en/of hun woonplaats.

In de niet-Randstedelijk provincies Overijssel (36%) en Gelderland (30%) is de provinciale verbondenheid ook relatief laag. Daarentegen voelt men daar vaker verbinding met de regio, te denken valt aan Twente, Salland en de Achterhoek.

Als we beide graadmeters (verbondenheid met provincie en regio) samennemen zien we duidelijk dat de Randstedelijke provincies afwijken van de rest. In Utrecht en Zuid- en Noord-Holland voelt ongeveer de helft zich verbonden met ofwel de regio of de provincie terwijl dit in Drenthe bijvoorbeeld 82 procent betreft.

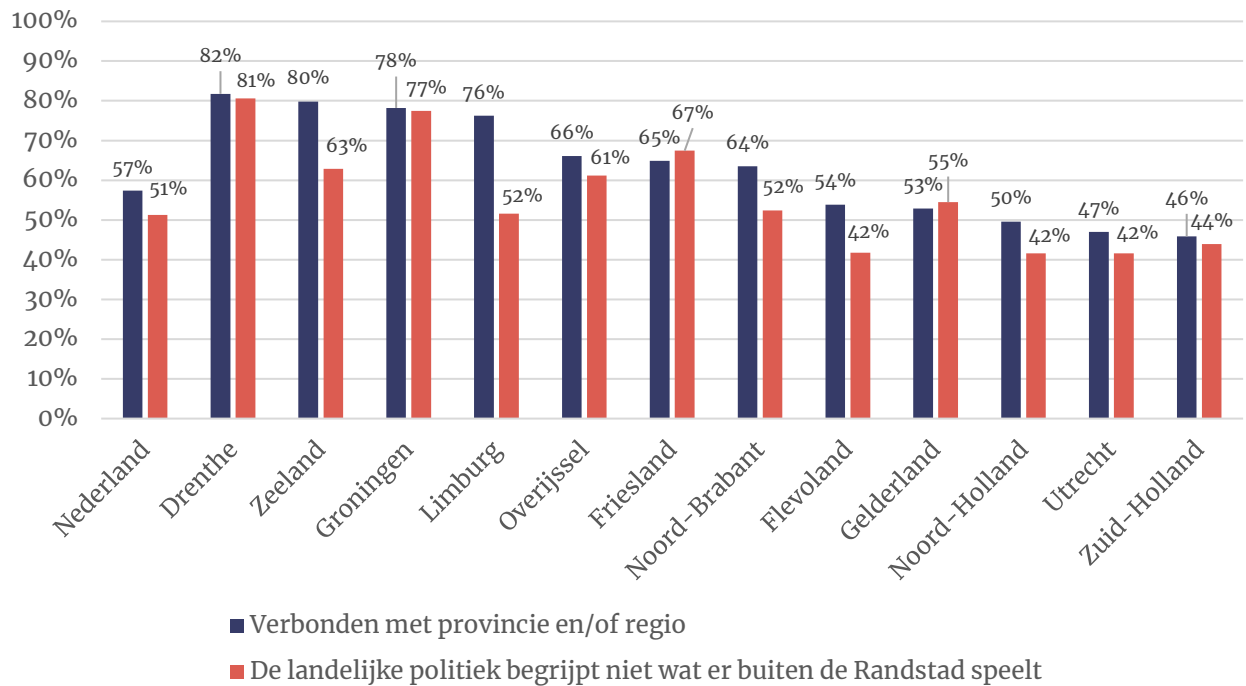
Voorals oudere inwoners voelen een sterke verbondenheid met hun provincie. Jongeren ervaren juist een sterkere verbondenheid met hun woonplaats. Wanneer gevraagd wordt naar waar mensen in hun provincie of regio trots op zijn, wijst een meerderheid de natuur aan. In Randstedelijke provincies worden de binnensteden vaker genoemd.

Voorts zien we een samenhang tussen de verbondenheid met de provincie en/of regio en het ervaren onbegrip door de politiek. Inwoners van de provincies Drenthe, Zeeland, Groningen, Limburg en Overijssel, die zich sterk verbonden voelen met hun regio en/of provincie, geven ook vaak aan het gevoel te hebben dat de landelijke politiek niet begrijpt wat er buiten de Randstad speelt. Opvallend is dat ook in de Randstedelijke provincies (Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland) dit idee leeft onder circa vier op tien inwoners.

Figuur 0.1. Vergelijkende figuur tussen sterke verbondenheid met provincie/en of regio & 'eens' met de stelling 'De landelijke politiek begrijpt niet wat er buiten de Randstad speelt'.

Basis: gehele steekproef (n = 1.335)

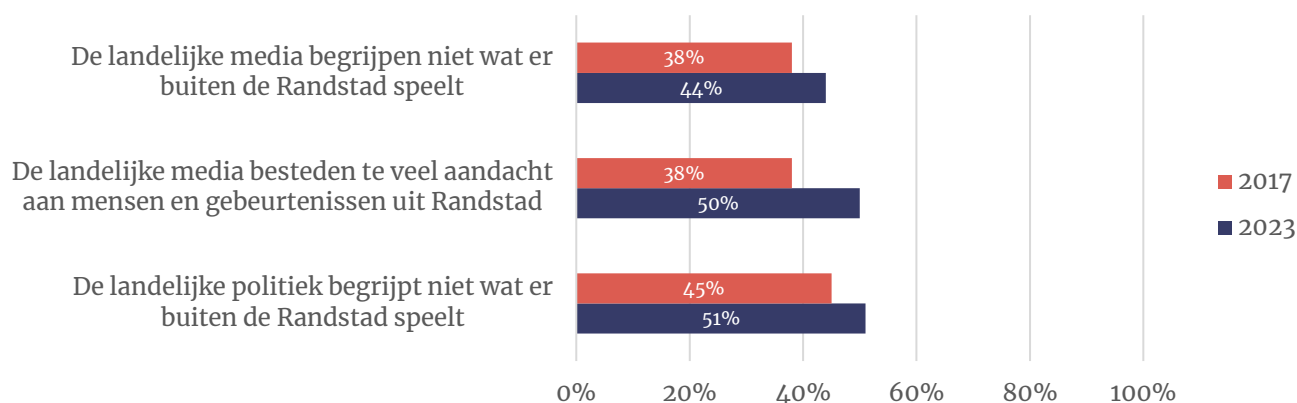
Helpt Nederlanders vindt dat media te veel aandacht besteden aan Randstad

Meer Nederlanders hebben nu het idee dat de landelijke media en politiek sterker gericht zijn op de Randstad dan zes jaar geleden.

De helft van de Nederlanders geeft aan dat de landelijke media te veel aandacht besteedt aan mensen en gebeurtenissen in de Randstad (50%). Ten opzichte van 2017 is dit een stijging van 12 procentpunt. Ook wordt de aandacht van de media volgens een groot deel van mensen (44%) te weinig gevestigd op wat er buiten de Randstad speelt. Wederom is hier een toename te zien ten opzichte van 2017, dit keer van 6 procentpunt.

Figuur 0.2. Stellingen over de kloven in Nederland. Percentage dat aangeeft het (zeer) met de stelling eens te zijn.

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 10 tot en met maandag 13 februari 2023. In totaal werkten 1.335 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=1.239) is afkomstig het I&O Research Panel, 96 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

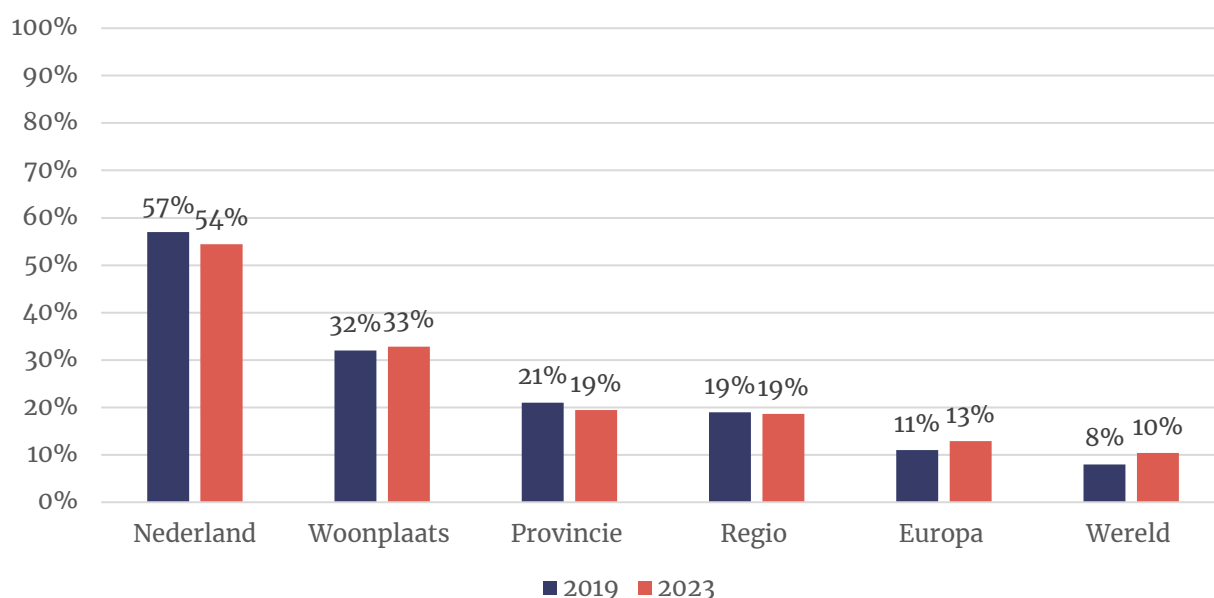

2 Verbondenheid

2.1 Vooral verbondenheid met land, daarna plaats, provincie en regio

Op de vraag *Waar voelt u zich vooral mee verbonden? (Wat voelt u zich vooral?)*¹ antwoordt iets meer dan de helft (54%) van de Nederlanders 'Nederland'. Dit is duidelijk meer dan de verbondenheid met hun woonplaats (33%), provincie (19%) of regio (19%). Al verschilt dat per provincie zeer. Met Europa en de wereld voelen Nederlanders de minste verbondenheid. Vergeleken met 2019 zijn deze gevoelens van verbondenheid amper veranderd.

Figuur 1.1. Waar voelt u zich vooral mee verbonden? Maximaal twee antwoorden mogelijk
Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

¹ Volledige vraag:

Mensen kunnen zich Amsterdammer, Rotterdammer, Eindhovenenaar, Urker voelen. Of Fries, Zeeuw, Limburger, Tukker, Surinamer of Marokkaan. Of Nederlander, Europeaan, Wereldburger...

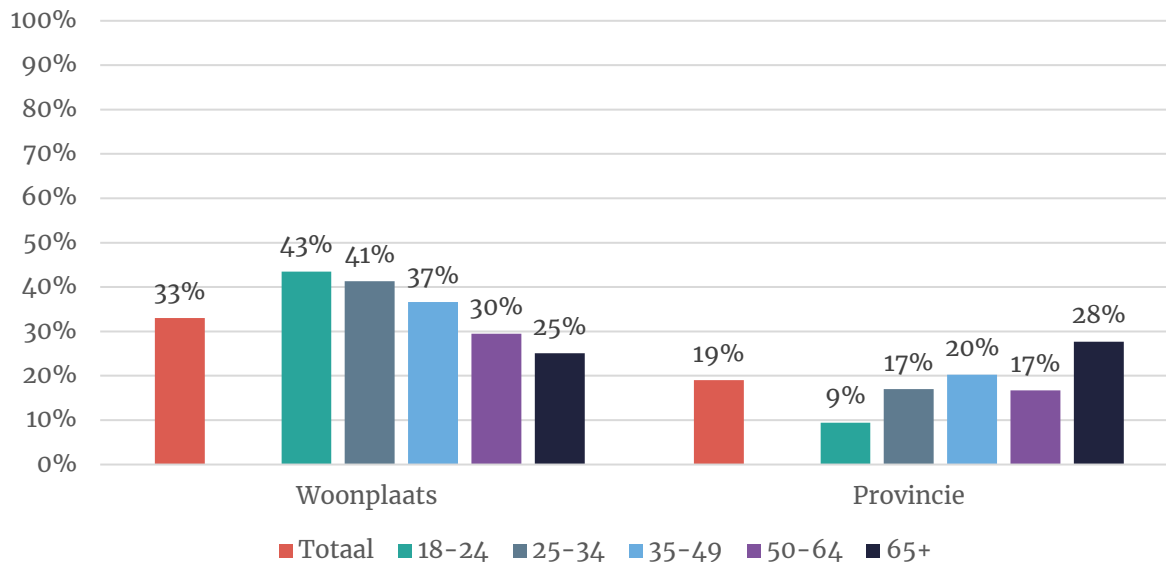
Waar voelt u zich vooral mee verbonden? (Wat voelt u zich vooral?)

Jongeren meer verbondenheid met woonplaats; ouderen met provincie

Deze verbondenheid verschilt sterk naar leeftijd. Figuur 2 laat zien dat jongeren (18 – 24 jaar) zich sterker verbonden voelen met hun woonplaats (43%) dan ouderen (25%). Ouderen (65+) voelen juist een sterkere verbondenheid met de provincie (28%) dan hun jongere landgenoten (9%).

Figuur 1.2. Waar voelt u zich vooral mee verbonden? Woonplaats en provincie, naar leeftijd

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

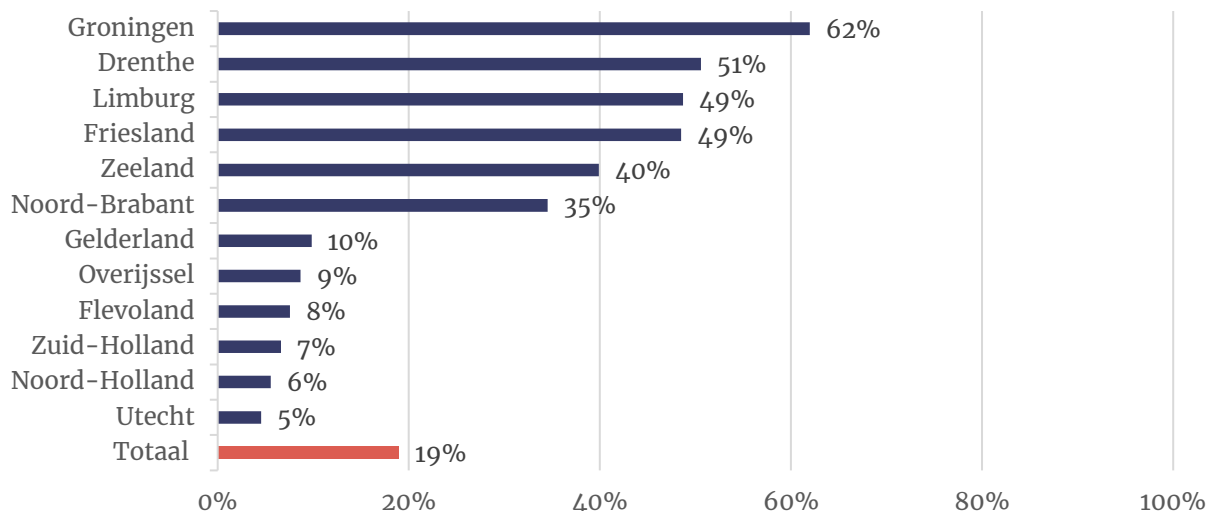

Groningers meest verbonden met hun provincie

Van de Groningse inwoners voelt 62 procent verbondenheid met hun provincie. De helft van de inwoners van de provincies Drenthe, Limburg en Friesland voelt zich eveneens verbonden met hun respectievelijke provincie. Opvallend zijn de Randstedelijke provincies: in Noord- en Zuid-Holland en in Utrecht voelen inwoners weinig verbondenheid met hun provincie.

Figuur 1.3. Waar voelt u zich vooral mee verbonden? Naar provincie

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

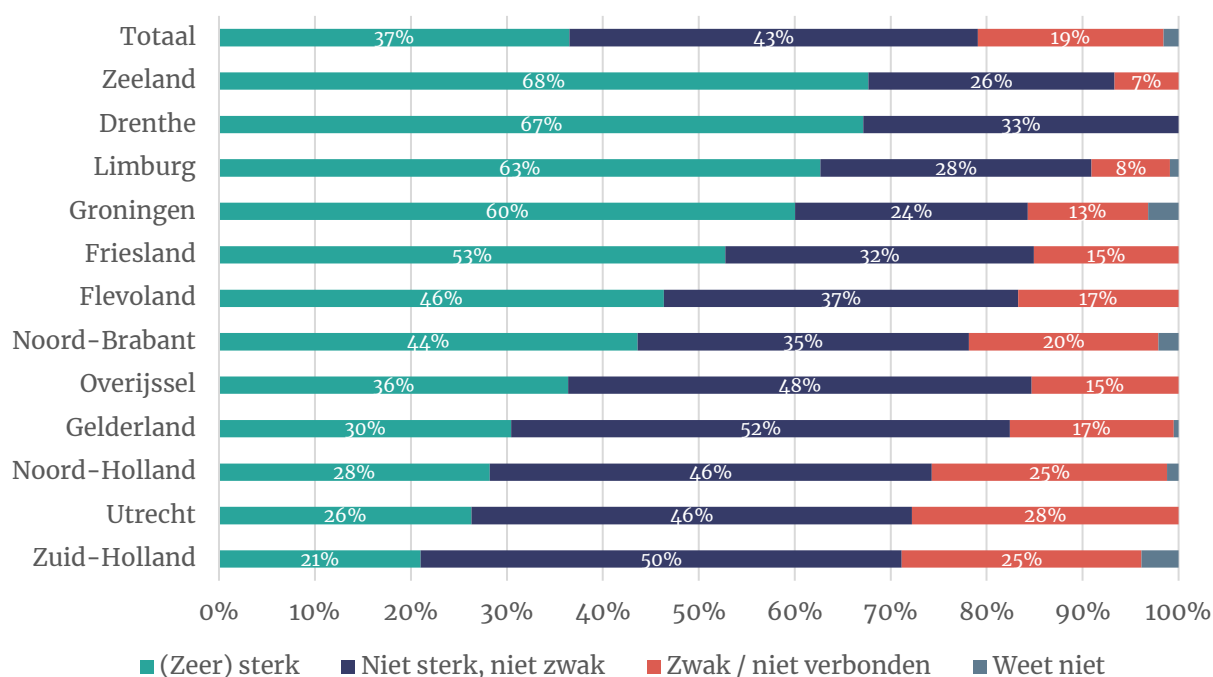
2.2 Buiten Randstad sterkere verbinding met provincie

Ruim twee derde (68%) van de Zeeuwen voelt de sterkste verbondenheid met hun provincie, gevolgd door de Drenten (67%) en de Limburgers (63%). Mensen uit de Randstedelijke provincies voelen zich veel minder verbonden met hun provincie. Een kwart van de mensen in de Randstedelijke provincies Utrecht (28%), Noord-Holland (25%) en Zuid-Holland (25%) voelt zich zelfs zwak / niet verbonden.

Terwijl mensen in de niet-Randstedelijke provincies relatief meer verbondenheid voelen met hun provincie, geldt dat niet voor de niet-Randstedelijke provincies Overijssel (36%) en Gelderland (30%).

Figuur 1.4. Hoe sterk voelt u zich verbonden met: uw provincie?

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

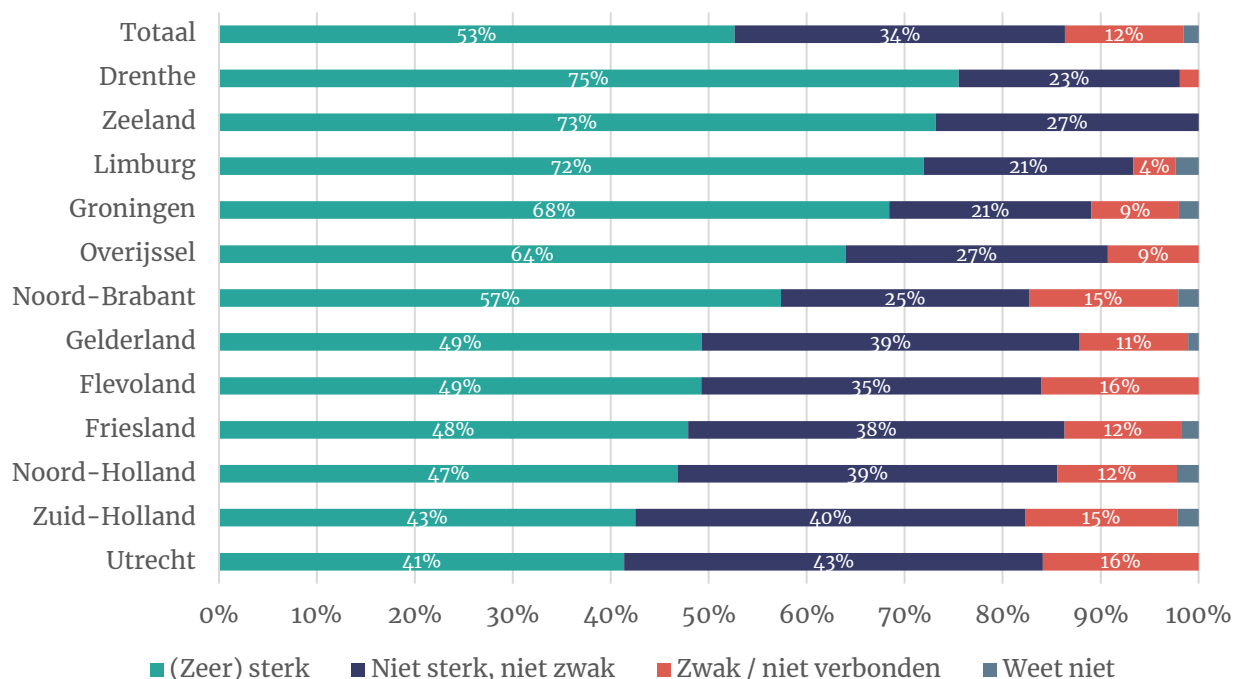

2.3 Sterke verbondenheid met regio in grensprovincies

De verbondenheid met de regio blijkt in de grensprovincies het sterkst te zijn. Na aanleiding van de vraag *Hoe sterk voelt u zich verbonden met: uw regio?* geeft bijna driekwart (75%) van de mensen in Drenthe aan zich sterk verbonden te voelen. Datzelfde geldt voor inwoners van de provincie Zeeland (73%) en Limburg (72%). In de provincies Zuid-Holland en Utrecht voelt een groot deel van de inwoners een neutraal gevoel van verbondenheid met hun regio.

Figuur 1.5. Hoe sterk voelt u zich verbonden met: uw regio?

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

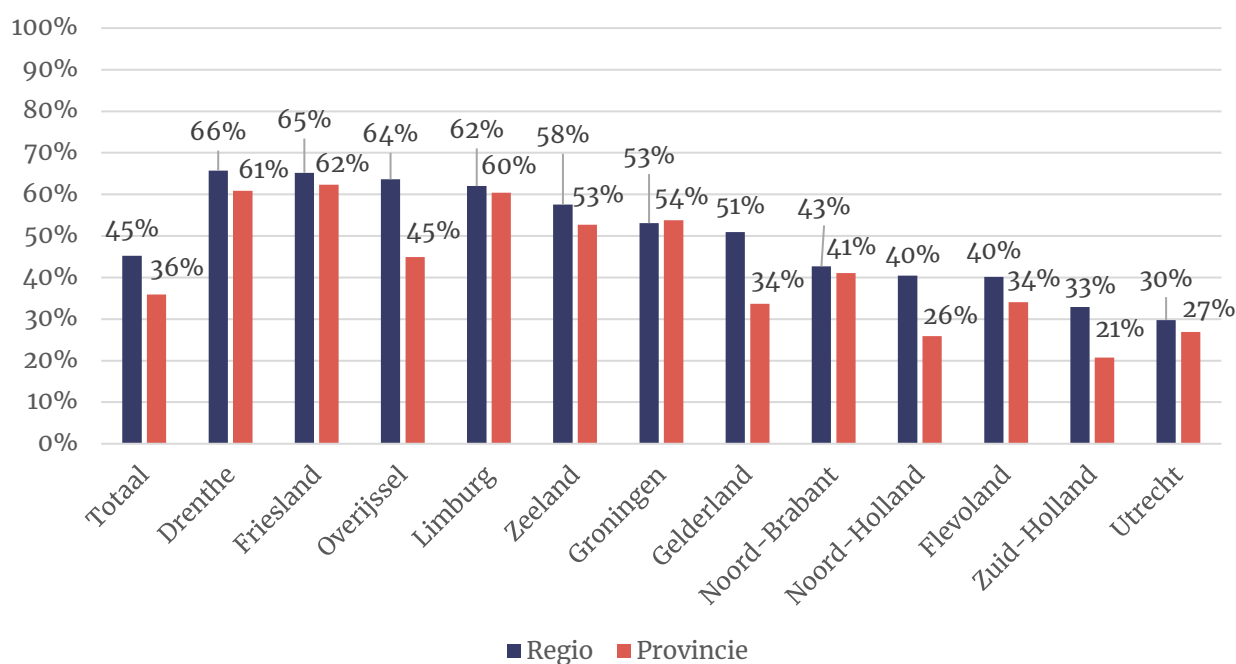

2.4 Trots op regio: vooral in Drenthe, Friesland, Overijssel en Limburg

Het meest trots op hun regio zijn de Drenten (66%), terwijl de Friezen het meest trots zijn op hun provincie (62%). Het minst trots op hun regio zijn Utrechters (30%) en het minst trots op hun provincie zijn de Zuid-Hollanders (21%). Wat betreft trots op de regio en provincie is een scheiding tussen Randstedelijke en niet-Randstedelijke provincies te zien. Echter, in de provincies Overijssel en Gelderland valt op dat inwoners trotser zijn op dat hun regio (Twente, Salland, Achterhoek) dan op hun provincie. Voor de andere provincies verschilt de mate van trots tussen regio en provincie minder.

Figuur 1.6. In hoeverre bent u trots op: uw regio & uw provincie? (% Altijd / vaak)

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

Waar is men trots op?

Na aanleiding van de vraag *Waar bent u het meest trots op, als het gaat om de provincie of regio waar u woont?* blijkt dat ongeveer de helft van de inwoners van zes provincies het meest trots is op de natuur. In de provincies Drenthe (56%), Zeeland (51%) en Gelderland (50%) maakt de natuur de meeste indruk. Groningers, Overijsselaren en Brabanders zijn het meest trots op de mentaliteit van de medeprovinciegenoten. Inwoners van Utrecht en van Noord- en Zuid-Holland melden vooral trots te zijn op hun binnensteden.

Tabel 1.7 Waar bent u trots op, als het gaat om de provincie of regio waar u woont? Laten zien: aspect waar provinciebewoners meest trots op zijn.

Basis: is trots op provincie of op regio (n=1.120)

	Meest trots op	Percentage	Quote
Drenthe	Natuur	56%	<i>Bossen en heide; rustige natuur</i>
Zeeland	Natuur	51%	<i>De zee en de kust; alle natuur en water</i>
Gelderland	Natuur	50%	<i>Veluwe; hoeveelheid groen</i>
Friesland	Natuur	44%	<i>De Friese meren; water</i>
Flevoland	Natuur	42%	<i>Oostvaardersplassen</i>
Limburg	Natuur en Cultuur	35%	<i>Natuur: bosrijke heuvelachtige omgeving Cultuur: het Bourgondische leven</i>
Overijssel	Mentaliteit	49%	<i>Nuchter; gemoedelijk</i>
Noord-Brabant	Mentaliteit	48%	<i>Gemoedelijk; gezellig</i>
Groningen	Mentaliteit	44%	<i>Nuchter; eerlijk</i>
Utrecht	Binnenstad	48%	<i>Tivoli</i>
Noord-Holland	Binnenstad	30%	<i>Veel activiteiten; veel uitingen</i>
Zuid-Holland	Binnenstad	27%	<i>Veel musea en uitgaansgelegenheden; veel evenementen</i>

3 Verschillen tussen Randstad en provincie

3.1 Gevoelde 'kloven' in Nederland

We legden – net als begin 2017 – een aantal stellingen voor om te achterhalen hoe het sentiment is ten aanzien van Randstad versus de rest van het land en andere mogelijk gevoelde 'kloven'. Het gevoel dat de landelijke politiek en landelijke media niet begrijpen wat er in de rest van Nederland speelt is de afgelopen zes jaar toegenomen.

Met de stelling 'De landelijke media begrijpen niet wat er buiten de Randstad speelt' is nu de helft (50%) van de Nederlanders het eens. Dit is een forse toename ten opzichte van 2017, toen 38 procent het ermee eens was. Meer dan de helft (55%) van de mensen heeft nog nooit een Kamerlid in het echt gezien. Ten opzichte van 2019 is dit met 7 procentpunten gestegen.

Tabel 2.1 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

	(Helemaal) eens	
	2017	2023
De landelijke politiek moet proberen de kloof tussen 'elite' en 'volk' te dichten	71%	72%
Landelijke politici zouden zich meer onder mensen in de provincie moeten begeven	67%	66%
Ik heb nog nooit een Tweede Kamerlid of minister in het echt gezien	48%	55%
De landelijke politiek begrijpt niet wat er buiten de Randstad speelt	45%	51%
De landelijke media besteden te veel aandacht aan mensen en gebeurtenissen uit Randstad	38%	50%
De landelijke media begrijpen niet wat er buiten de Randstad speelt	38%	44%
Ik zou meer mensen met een accent of dialect (bijvoorbeeld: Limburgs, Twents of Gronings) op tv of op de radio willen horen	22%	24%
Er is geen kloof tussen de Randstad en de rest van Nederland	-	19%

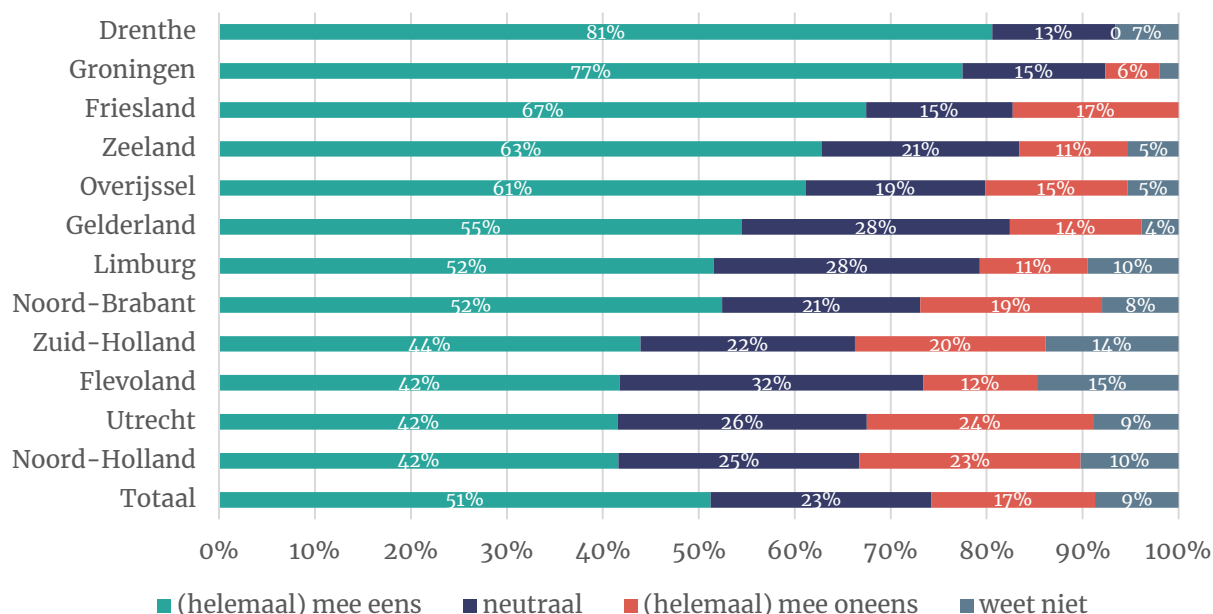

3.2 Inwoners grensprovincies voelen zich slecht begrepen door politiek

Vooral in de provincies aan de randen van Nederland voelt men sterk dat de landelijke politiek hen niet begrijpt. Voorop lopen de noordelijke provincies, met als koploper Drenthe (81%). In Noord-Holland, Utrecht, Flevoland en Zuid-Holland is ‘slechts’ ruim veertig procent het eens met de stelling.

Figuur 2.2: De landelijke politiek begrijpt niet wat er buiten de Randstad speelt.

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

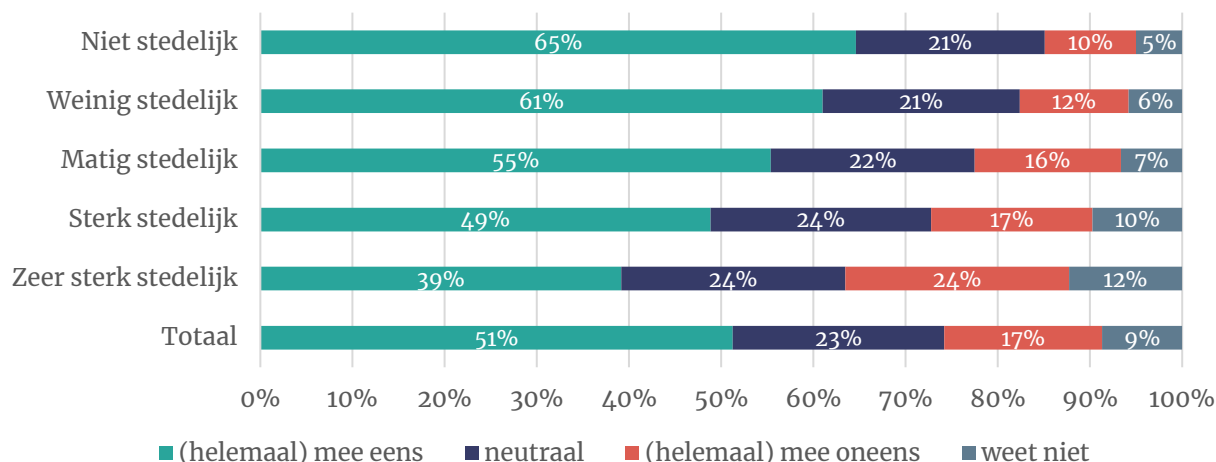

Ook inwoners plattlandsgebieden voelen zich niet begrepen

Niet alleen naar provincie, ook naar stedelijkheid zien we grote verschillen. Waar meer dan de helft (65%) van de niet-stedelijke (lees: plattlands-) gebieden zich niet begrepen voelt, leeft dit sentiment veel minder in sterk stedelijke (49%) en zeer stedelijke gebieden (39%).

Figuur 2.3 De landelijke politiek begrijpt niet wat er buiten de Randstad speelt.

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

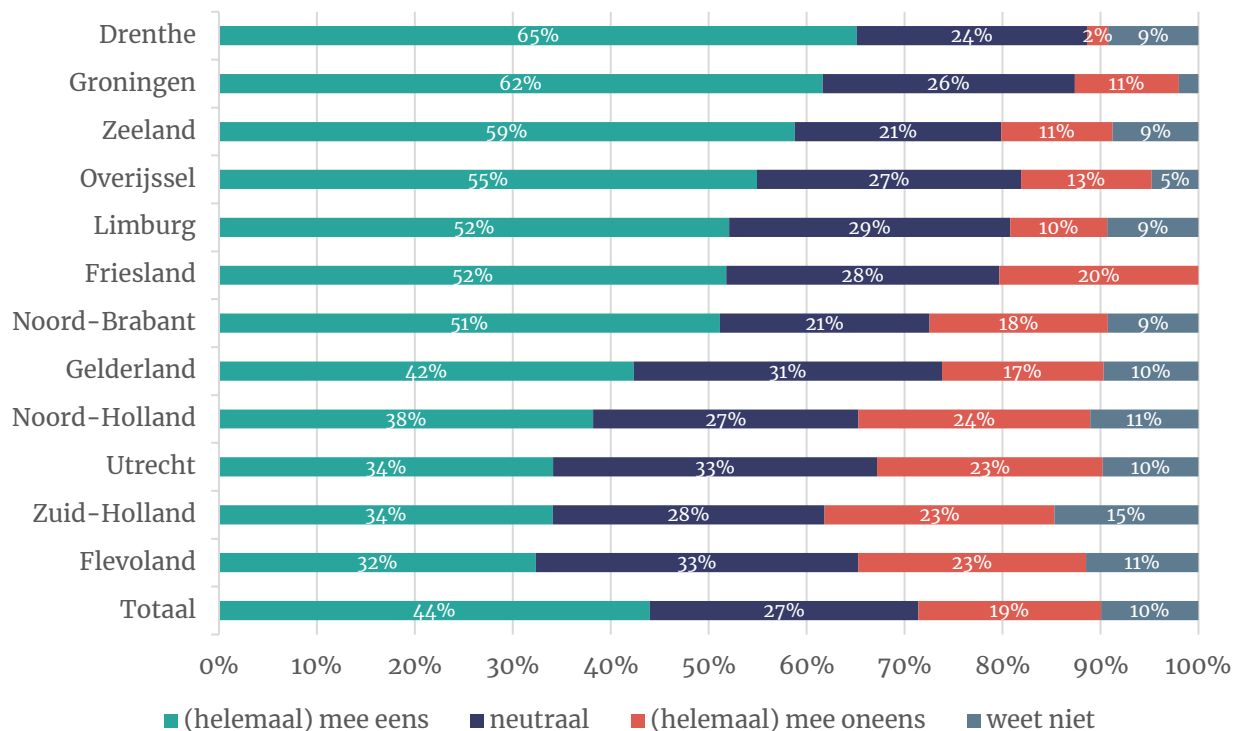

Inwoners grensprovincies voelen zich onvoldoende gehoord in landelijke media

Ook de stelling *De landelijke media begrijpen niet wat er buiten de Randstad speelt* wordt in de provincies Drenthe, Groningen, Zeeland, Overijssel, Limburg, Friesland en Noord-Brabant in meerderheid onderschreven. Opvallend is dat in Flevoland slechts een derde dit zo ervaart.

Figuur 2.4: De landelijke media begrijpen niet wat er buiten de Randstad speelt

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

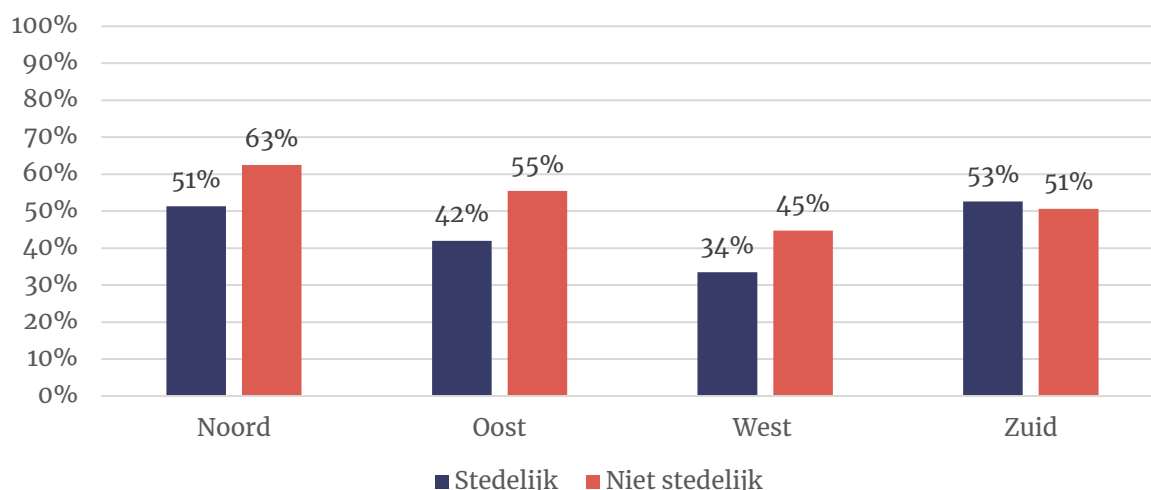

In plattelandsgebieden voelt men zich minder begrepen door landelijke media

Over het algemeen voelen mensen in niet-stedelijke gebieden zich door de landelijke media minder begrepen. Dit verschil tussen stedelijke en niet-stedelijke gebieden is het duidelijkste zichtbaar in het oosten van het land, waar meer dan de helft (55%) in niet stedelijke gebieden het eens is met de stelling. Het sterkt speelt dit gevoel in niet-stedelijke gebieden in het noorden, waar 63% het eens is met de stelling. Opvallend is tevens dat de verschillen tussen stedelijke en niet-stedelijke gebieden in het zuiden van het land minimaal zijn.

Figuur 2.5: De landelijke media begrijpen niet wat er buiten de Randstad speelt. Naar windrichting en stedelijkheid.

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

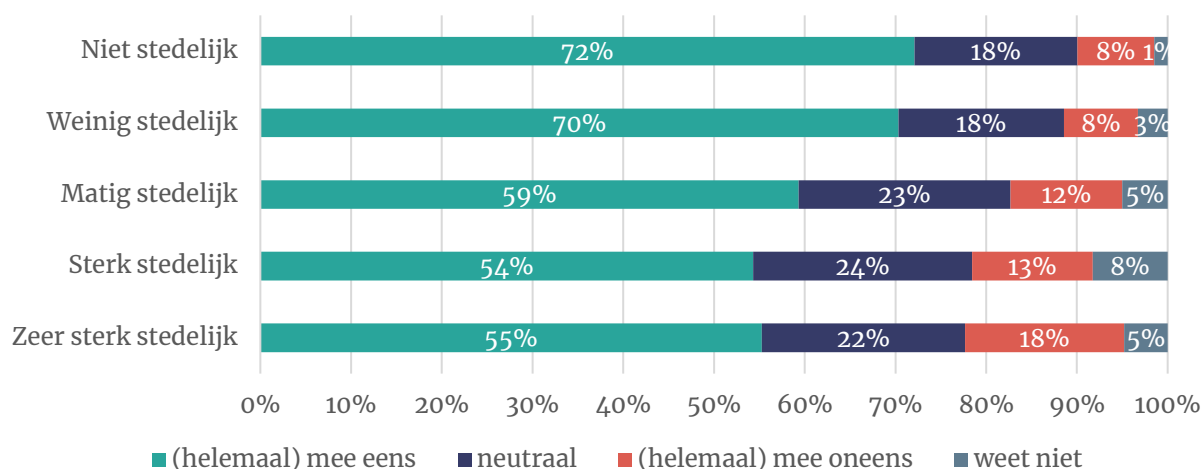

Vooral vraag om meer openbaar vervoer in plattelandsgebieden

Bijna driekwart (72%) van de mensen in de plattelandsgebieden vindt dat er in hun regio meer geïnvesteerd moet worden in het openbaar vervoer. Echter, ook in sterk en zeer sterk stedelijke gebieden vindt meer dan de helft van de mensen dat hier meer in geïnvesteerd moet worden.

Figuur 2.6: Er moet veel meer geïnvesteerd worden in het openbaar vervoer in onze regio. Naar stedelijkheid.

Basis: gehele streekproef (n= 1.335)

4 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 10 tot en met maandag 13 februari 2023. In totaal werkten 1.335 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=1.239) is afkomstig het I&O Research Panel, 96 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl